SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 580/2021-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [redacted], [redacted], [redacted], v mene ktorej koná advokát a konateľ [redacted], proti uzneseniu Okresného súdu Košice II č. k. 19 Pc 8/2021 z 28. mája 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.
Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje priznať jej primerané finančné zadosťučinenie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že v konaní o rozvod manželstva bolo na 28. máj 2021 nariadené pojednávanie, na ktorom sa z objektívnych dôvodov nemohli zúčastniť dotknutí manželia, a preto využili možnosť právneho zastúpenia. Pojednávanie sa začalo za prítomnosti právnych zástupcov, ktorí boli konajúcou sudkyňou vyzvaní na podanie informácie o dôvode neprítomnosti manželov.

3. Právny zástupca manželky (sťažovateľka) uviedol, že manželka v postavení navrhovateľky je v práci a pojednávania sa nemohla zúčastniť. Právny zástupca manžela uviedol, že tento sa nachádza pracovne v zahraničí, kde žije.

4. Následne sudkyňa skonštatovala, že nemá žiadne vyjadrenie od manžela a že sa mu nepodarilo doručiť ani návrh na rozvod manželstva. Ďalej uviedla, že o osobnom stave manželov jej právny

zástupcovia nebudú vedieť poskytnúť informácie, manželovi nebol doručený návrh na rozvod manželstva, čím nebola splnená procesná podmienka, a preto musí pojednávanie odročiť.

5. Pred odročením pojednávania konajúca sudkyňa vyhlásila uznesenie č. k. 19 Pc 8/2021 z 28. mája 2021 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“), ktorým udelila poriadkovú pokutu právnemu zástupcovi manželky (sťažovateľke) z dôvodu zmarenia súdneho pojednávania vo výške 100 eur. V odôvodnení predmetného rozhodnutia sudkyňa uviedla, že právny zástupca manželky (sťažovateľka) zmaril nariadené súdne pojednávanie, pretože neúčasť navrhovateľky vopred neospravedlnil a na pojednávaní tak urobil až po opakovanej výzve; pri vstupe do pojednávacej miestnosti sa nepozdravil a ignoroval otázky sudkyne, čo hraničilo s pohŕdaním súdom. Sudkyňa tiež poukázala na okolnosť, že po pojednávaní vzal návrh späť a podal nový návrh, čo považuje za snahu obísť zákon.

II.
Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka považuje zákonnú sudkyňu za zaujatú proti nej, čo vyplýva zo spôsobu vedenia pojednávania, čo v konečnom dôsledku viedlo klientku sťažovateľky k späťvzatiu návrhu na rozvod manželstva.

7. Sťažovateľka argumentovala, že v napadnutom uznesení si konajúca sudkyňa vymyslela celý odsek 6 odôvodnenia, avšak zo zvukového záznamu z pojednávania je zrejmé, že je nepravdivý. Naopak, sudkyňa počas pojednávania útočila na osobu právneho zástupcu manželky.

8. Sťažovateľka zastáva názor, že nenaplnila zákonné podmienky pre uloženie poriadkovej pokuty, na pojednávanie sa riadne dostavila a bola pripravená konať v mene klientky. Je absurdné, aby niesla zodpovednosť za neprítomnosť navrhovateľky.

9. Tiež je podľa sťažovateľky neprípustné, aby zákonná sudkyňa vyhodnotila, že v prípade neprítomnosti manžela nedošlo k zmareniu pojednávania, ale z dôvodu neprítomnosti navrhovateľky áno. Skutočným dôvodom odročenia pojednávania bolo podľa názoru sťažovateľky nedoručenie návrhu na rozvod manželstva manželovi, a nie neprítomnosť navrhovateľky.

10. Napadnuté rozhodnutie považuje sťažovateľka za arbitrárne, nejasné a založené na skutočnostiach, ktoré sa nestali.

III.
Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľky, že Okresný súd Košice II (ďalej len „okresný súd“) jej poriadkovú pokutu v sume 100 eur uložil nezákonne. Túto námietku sťažovateľka bližšie odôvodňuje tým, že napadnuté rozhodnutie nezodpovedná priebehu pojednávania tak, ako to je uvedené v odôvodnení uznesenia okresného súdu. Sťažovateľka zastáva názor, že nenesie zodpovednosť za neprítomnosť navrhovateľky (ktorú v konaní zastupuje) na pojednávaní. Jediným dôvodom odročenia pojednávania nebola neprítomnosť navrhovateľky, ale nedoručenie návrhu na rozvod manželstva manželovi, čím neboli splnené procesné podmienky pre uskutočnenie pojednávania. Neúčasť navrhovateľky nespôsobila zmarenie pojednávania, teda nesťažila postup okresného súdu, a preto nebola naplnená hypotéza právnej normy pre uloženie

poriadkovej pokuty sťažovateľke ako právnemu zástupcovi navrhovateľky v konaní o rozvod manželstva.

12. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej posudzuje spravodlivosť procesu ako celku (napr. m. m. II. ÚS 307/06), preto k vyhoveniu sťažnosti dochádza zásadne iba v prípadoch, ak dospeje k názoru, že namietané a relevantné procesné pochybenia zo strany príslušného orgánu verejnej moci umožňujú prijatie záveru, že proces ako celok bol nespravodlivý a vzhľadom na to aj jeho výsledok môže vyznievať ako nespravodlivý. Ústavný súd preto nepristupuje k vyhoveniu sťažnosti v prípadoch, keď zo strany orgánov verejnej moci síce k určitému pochybeniu mohlo dôjsť, avšak jeho intenzita a existujúca príčinná súvislosť medzi namietaným porušením ústavou garantovaného práva a jeho dôsledkami na spravodlivosť procesu ako celku nemala podstatný dosah (m. m. IV. ÚS 320/2011, IV. ÚS 104/2012). V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že nie každé porušenie zákona zo strany orgánu verejnej moci má automaticky za následok porušenie ústavou garantovaného základného práva, v danom prípade predovšetkým základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

13. Odpoveď k zodpovedaniu sťažovateľkinej námietky je podľa názoru ústavného súdu potrebné hľadať v samotnej právnej úprave poriadkových opatrení.

14. V zmysle § 102 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov môže súd uložiť poriadkovú pokutu tomu, kto sťažuje postup konania najmä tým, že a) nesplní povinnosť uloženú súdom a svoju nečinnosť v konaní neospravedlní včas a vážnymi okolnosťami, b) sa nedostaví na súd, hoci naň bol riadne a včas predvolaný a svoju neprítomnosť neospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami, c) neuposlúchne príkaz súdu, d) ruší poriadok alebo dôstojný priebeh pojednávania alebo e) urobí hrubo urážlivé podanie.

15. Z uvedeného vyplýva, že poriadkovú pokutu možno uložiť komukoľvek, kto sťaží postup súdneho konania.

16. Okresný súd v napadnutom uznesení v bodoch 5 až 7 dostatočným spôsobom odôvodnil, ktoré skutočnosti ho viedli k uloženiu poriadkovej pokuty sťažovateľke, poukazujúc na skutočnosť, že navrhovateľka bola na pojednávanie riadne a včas predvolaná, a preto bola povinná sa na pojednávanie dostaviť. Pokiaľ existovali vážne okolnosti pre jej neúčasť na pojednávaní, bol právny zástupca navrhovateľky povinný tieto dôvody včas uviesť, tento sa o to však nepokúsil. Okrem uvedeného bola výška poriadkovej pokuty ovplyvnená konkrétnym správaním právneho zástupcu manželky na pojednávaní, ktoré bolo neúctivé, nedôstojné až hraničiace s pohŕdaním súdom.

17. Dôvodnosť uloženia pokuty sťažovateľke ústavnému súdu neprislúcha hodnotiť ani spochybňovať. Ako už bolo načrtnuté, právomoc ústavného súdu nenahrádza postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužíva sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Úlohou ústavného súdu nie je ani náprava prípadných pochybení všeobecných súdov pri vydávaní procesných rozhodnutí. Rozhodovanie o poriadkových pokutách (procesné rozhodnutia) pred všeobecnými súdmi patrí jednoznačne do výlučnej kompetencie všeobecných súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania.

18. V posudzovanom prípade sťažovateľka sťažila postup okresného súdu tým, že včas a vážnymi okolnosťami neospravedlnila neprítomnosť svojej klientky na pojednávaní. Ako dôvod neúčasti navrhovateľky len uviedla, že táto sa nachádza v práci, čo bez ďalšieho nemožno považovať za relevantný dôvod.

19. Sťažovateľka ako profesionálny zástupca strany je povinná pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.

20. Ústavný súd je toho názoru, že je to práve sťažovateľka, ktorej muselo byť zrejmé, že uvádzané dôvody neprítomnosti jej klientky na pojednávaní nebudú okresným súdom rešpektované. Z pohľadu zákonnej definície poriadkovej pokuty preto s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu nemožno v rozhodnutí okresného súdu vidieť arbitrárnosť či nezákonnosť.

21. Pokiaľ ide o tvrdenie sťažovateľky, že jej postupom nebol nijako sťažený postup okresného súdu (okresný súd nemal vykázané doručenie návrhu na rozvod manželstva manželovi), tu opätovne ústavný súd pripomína, že nie je jeho úlohou preskúmavať dôvodnosť uloženej pokuty, avšak nemožno vylúčiť, že okresný súd by v prípade prítomnosti navrhovateľky so súhlasom právneho zástupcu manžela mohol aspoň vypočuť navrhovateľku, ktorej výpoveď v konaní o osobnom stave je nevyhnutná a nemožno ju nahradiť prednesom právneho zástupcu.

22. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že nie je jeho úlohou prehodnocovať správnosť poriadkového opatrenia všeobecného súdu, a to ani v prípade, ak by s takým rozhodnutím nesúhlasil. Také rozhodnutie je nepreskúmateľné nadriadeným súdom, pretože uvedený zákon takúto možnosť výslovne nepripúšťa, a preto by malo byť vzhľadom na bagateľnú povahu a absentujúci ústavnoprávny rozmer vylúčené aj z prieskumu vecí ústavným súdom. Opodstatnenosť ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom. Takéto vybočenie, resp. neodôvodnenosť rozhodnutia však ústavný súd v prípade sťažovateľky nevidel. Z prednesených argumentov nevyplýva nič, čo by posunulo prejednávanú vec do ústavnoprávnej roviny. Z uvedených dôvodov sa ústavnému súdu javí sťažovateľkino tvrdenie o porušení jej označených práv ako zjavne neopodstatnené.

23. Navyše, ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti vyslovil, že ak sťažnosť smeruje proti rozhodnutiu, v ktorom ide zjavne o bagateľnú sumu, poskytnutie ústavnoprávnej ochrany sťažovateľovi prichádza do úvahy len v celkom výnimočných prípadoch, v ktorých došlo k porušeniu základných práv alebo slobôd v mimoriadne závažnom rozsahu [intenzite (IV. ÚS 414/2010, IV. ÚS 79/2011, IV. ÚS 251/2011)]. Posudzovaná vec takúto intenzitu zjavne nedosahuje, čo taktiež zakladá dôvod na jej odmietnutie z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti (m. m. II. ÚS 297/2013, IV. ÚS 94/2014).

24. Pokiaľ ide o charakter poriadkovej pokuty, ústavný súd dodáva, že také rozhodnutie je procesnou sankciou, ktorou možno vynútiť si splnenie tých procesných povinností, ktoré napriek tomu, že došlo k ich účinnému uloženiu, splnené neboli. Základným predpokladom pre vydanie takéhoto rozhodnutia je to, že konaním alebo opomenutím dôjde k sťaženiu postupu konania, t. j. nesplnením takej povinnosti dôjde k predĺženiu súdneho konania. Svojou podstatou tak uvedené poriadkové opatrenie umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu, resp. ich zástupcov a iných subjektov v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcom konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje, alebo ak by priebeh konania iným spôsobom sťažovali, predlžovali či dokonca marili. Súčasne je rozhodnutie súdu o poriadkovom opatrení svojou povahou procesným rozhodnutím s procesnoprávnymi dôsledkami len pre určité štádium civilného konania; nestáva sa samo osebe predmetom konania, a tak nejde o rozhodnutie vo veci samej, ktoré by do práv a povinností strán sporu zasahovalo konečným spôsobom. Pokiaľ ide o výšku poriadkovej pokuty, tú určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti, čo znamená, že pri stanovení sumy každej pokuty disponuje súd voľnou úvahou. Miera voľnej úvahy súdu však nie je absolútna, ale je obmedzená maximálnou možnou hranicou vo výške 500 eur. Pôjde teda zväčša o pokuty v zanedbateľnej alebo bagateľnej výške (I. ÚS 389/2017).

25. Vzhľadom na uvedené niet takej príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením okresného súdu a základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne umožňovala dospieť k záveru o ich porušení, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. novembra 2021

Libor Duľa
predseda senátu